

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**D. D. Emanuelis Gonzalez Tellez, In Inclyta Salmanticensi
Academia Collegii Majoris Conchensis Alumni, &
antiquioris vespertinæ Sacrorum Canonum Cathedræ
propriarii Interpretis; in Pinciano Sanctæ ...**

Additis Notis uberioribus ab Historia, & Chorographia

Complectens Librum Tertium

González Téllez, Emanuel

Francofurti Ad Moenum, 1690

Capvt VI. (a) Symmachus Papa.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74526](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74526)

de fundo dotali, dist. l. 3. §. pignori, de rebus eorum. Secundum, cum ad divisionem prædii communis Ecclesiæ provocatur, quem casum illustrat Arias de Mela dist. lib. 3. cap. 28. per tot. & jam examinavi in cap. 3. de probat. Tertium exemplum refert Mela dist. cap. 27. cum res pignori subiecta distrahitur; hæc enim alienatio magis executio prioris obligationis, quam nova obligatio est, l. qui pupillarum 7. §. 1. ff. de rebus eorum; nec interest, quod in eodem ait Ulpianus, tutius esse si prius Prætor adeatur, quasi illius decretum necessarium sit ad pignoris distractionem; nam verbum *ut*, ibi consilium potius, quam necessitatem importat, ut in l. qui servum 34. §. si cui, ff. de obi. & del. cap. quem admodum 25. §. ultim. de iurejur. Nec etiam obstat §. si Prætor, ejusdem legis 7. ubi docetur, quod si res ex decreto Prætoris pignori datur, non poterit distrahi absque novo decreto. Nam hoc ita accipiendum est, si statim ac decretum pignoris causâ datum est, petatur distractio; secus verò si ex postfacto venditio fiat; juxta legem 4. ff. de pignorant. Quartum exemplum refert Mela dist. cap. 26. cum Ecclesiæ est hæres instituta & rogata est restituere hereditatem, quo casu absque ulla solemnitate restituere eam valet; quia hæc alienatio non tam ex voluntate Ecclesiæ fit, quam ex necessitate, argumento textus in l. magis pu- to 5. §. si fundus, ff. de rebus eorum. Quintum exemplum adducitur ex casu usufructio- nis, seu præscriptionis rerum Ecclesiæ, quod examinavi in cap. de quarta, de prescript. Ultimum tandem exemplum adducit Mela dist. cap. 27. num. 6. ex redemptione census Ecclesiæ facta sine solemnitate; quia quamvis qui solutio- nem recepit, alienare intelligatur, §. at ex con- trario, Insti. quibus alienare licet; tamen nec- cessaria potius quam voluntaria est, cum ex legis ministerio fiat, immò ex natura contra- ctus obligatio resolvatur, ut docetur Gaspar Rodriguez de annis reddit. lib. 2. quæst. 15. §. num. 80. Avendanno de censibus cap. 105. num. 2.

Manet ergo, præsentem prohibitionem locum non habere in alienatione necessaria; nec tunc obstat textus in l. quidam 10. l. rogo 21. ff. de fidei- commiss. libert. ubi prohibita servi alienatione a testatore, non solum voluntaria, verum & neces- saria, distractio prohibita censetur, adeo ut quocumque modo hæres servum alienaverit, lib-ertas illi competat: ergo idem dicendum est in præsentem prohibitionem alienationis rerum Ec- clesiæ. Pro quorum jurium expositione, omissis solutionibus traditis à Rolando, & Ruino, quas refert Arias de Mela dicto cap. 26. num. 10. di- cendum est, aliquando prohiberi alienationem servorum à testatore odioso ipsorum, ut in l. ea quidem §. C. si mancipium; quod & fecisse Au- gustum testis est Suetonius in eius vita, cap. 21. aliquando verò prohiberi favore ipsorum, ut non aliam, quam hæredis expectantur servitu- tem, quo casu si alienati sint, libertatem asse- quantur, l. cum fidei 9. dist. l. quidam 10. ut con- tingit in domo alienari prohibita, quæ in casum alienationis censetur per fideicommissum proxi- moribus de familia relicta, l. peto 69. §. fratris, ff. de legat. 2. Unde ad effectum fideicommis- si consequendi nihil interest, quoquo modo di-stractio fiat, ex voluntate videlicet, an ex neces- sitate; quia utroque casu impleta cõditio cen- setur, ut explicat Cujacius lib. 15. obf. cap. 5. licet in aliis casibus supra relatis non idem procedat. Il- lud tamen circa eundem casum discrimen notan- dum est, inter casum, in quo servorum distractio fit urgentibus testatoris creditoribus, seu alienatione necessaria ex pacto ejusdem proveniente, aut propter creditores hæredis, aut in d. l. peto §. prædium, l. Status 48. §. ult. ff. de iure fidei; ut primo casu etiam servi, aut bona alienentur, fi- deicommissum extinguatur, d. l. cum fidei 9. ubi nondum, pro non, accipi notavit Gothofredus ibi: si verò urgentibus hæredis creditoribus vendan- tur, fideicommissum competit, quia ejus cõn- ditio adimpleta est; prosequitur Arias de Mela dist. cap. 26. num. 10.

14.
Exponitur
l. quidam
10. l. rogo
21. ff. de fi-
dei. libert.

CAPVT VI.

(a) Symmachus Papa.

Si quis presbyterorum, diaconorum, seu defensorum alienanti prædium Ecclesiæ subscripserit, quo iratus Deus animas percutit, anathemate feriatur, servatâ, quam præmissimus, in alienatorem vindictâ, nisi fortè & alienator sibi, dum repetit; & qui acceperit, celeri restitutione prospexit. Quod si minore animæ suæ curâ quisquam remedium oblatum fortè neglexerint, præter ea pœnarum genera, quæ superius tenentur adscripta, contra fas si quod præceptum fuerit documentum, univèrsis viribus suis, quævis ab initio nullas vires habuerit, efferetur. Sed etiam liceat quibuscumque ecclesiasticis personis vocem contradictionis offerre, & ecclesiastica auctoritate fulciri, ita ut cum fructibus possint alienata reposcere. Hujus autem constituti legem in Apostolica tantum volumus Sede servari, univèrsis Ecclesiis per provincias, quæ proposito religionis convenire Rectores earum vide- rint, more servato.

NOTÆ.

(a) Symmachus.] Ita etiam legitur in prima col- lectione, sub hoc tit. cap. 6. addendum autem D. D. Gonzal. in Decretal. Tom. III. Pars I.

est. in Synodo Romana. Et licet Conciliis legat ter- tia, can. 4. §. 6. tamen in ea Synodo non re- periuntur hæc verba; extat tamen sententia ferè eisdem verbis concepta in Synodo 6. Romana, Z 2 celebra-

celebrata tempore Theodorici Regis, sub Kalendis Octobris, anno 503. ex qua citantur à Gratiano textus in *cap. in canonibus, cap. iura 16. quest. 1. cap. non licet, dist. 10. cap. iniustum 11. quest. 3.* Synodus hæc congregata fuit contra in-valores rerum Ecclesiæ, & statutum, ut nisi bona ablata restituerent, ut manifesti hæretici excommunicarentur, nec aliter quàm per satisfactiorem ad communionem admitterentur. Item ne liceret Imperatori, vel Regi aliquid ex ipsis bonis usurpare, Cui decreto accuratè paruit Rex Theodoricus, dum interpellatus ab Eustorgio Episcopo pro bonis Ecclesiæ Mediolanensis, ita rescripsit apud Cassiodorum *lib. 2. var. cap. 29. Quamvis nullo velimus gravamen aliquod sustinere, quos videtur pietas nostra protegere (quia regnantis est gloria subiectorum ociofa tranquillitas) tamen specialiter Ecclesiæ ab omni injuria cupimus reddi alienas, quibus dum æquabilia præstantur, misericordia divinitus acquiritur: Et ideo Beatissimi viri Eustorgi, Episcopi sancte Mediolanensis Ecclesiæ, petitione permoti, presentibus te assatibus admonemus, ut prædatis, vel honoribus illius Ecclesiæ intra Siciliam constitutis tuitionem studeas, salva civitate, præstare, nec à quoquam cuiuslibet rationis homine contra fas patiaris opprimi, quos decet divinitus intuitu sublevari. Et lib. 4. epistol. 17. Refert Coriolanus in *summa Concil. fol. 231.**

COMMENTARIUM.

NON erat satis alienationem rerum Ecclesiæ tot legibus prohibere, nisi & ipsa alienatio contra sacros canones facta irritaretur, & ita alienantes, aut alienationi consentientes debitis compellerentur pœnis. Ea enim est legis perfecta natura, ut contra eam factum nequeat sustineri, etiamsi clausulam irritantem non contineat, quia adjecta creditur, *l. non dubium, C. de legibus, Velatus de privileg. pæper. p. 1. quest. 22. num. 2.* Unde si res Ecclesiæ sine præscripta à sacris canonibus solemnitate, & iusta causa alienentur, nulla est ipso jure alienatio, aded ut non sit necessaria ulla iudicis declaratio, *cap. sine exceptione, cap. quicquid, cap. quidquid 12. quest. 2. cap. 2. hoc tit. lib. 6. Clement. 1. cod. tit. dist. extravag. ambigua*: late probant innumeris congesti à Barboza *lib. 3. jur. eccles. cap. 30. num. 46.* Thomas Hurtado *tom. 1. de congrua, lib. 1. §. 19. per totum, Marinis lib. 1. resol. cap. 6. §. 7.* nisi à Pontifice defendatur, ut in *cap. 28. §. final. de elect.* Nec obstat quod in *cap. si quæ de reb. 12. 12. quest. 2. cap. cum Ecclesia 31. de elect.* dicitur similem alienationem revocandam esse; nam debet intelligi, ut quatenus de facto præcessit, de facto etiam contractus rescindatur, Redoant de reb. *Eccles. 9. 77. cap. 1. num. 17.* Nec etiam obstat, quod in eodem casu alienationis succurritur Ecclesiæ per remedium restitutionis in integrum, *cap. 1. de in integrum restit. cap. 11. hoc titul.* quod remedium supponit contractum valuisse, *l. in causa 16. ff. de minor.* Quia respondendum est, aliud esse agere ob lationem ad rescissionem contractus, aliud verò ad nullitatem ex defectu solemnitatis. Primo casu remedium restitutionis necessarium est, *dicto cap. 1. junctis ibi adductis*: secundo verò casu tali remedio opus non est, quia alienatio ipso jure est nulla. Dubium tamen est, si in præ-

senti casu omitatur solemnitas, subsistit tamen alienationis iusta causa, an sustineatur talis alienatio; sæpe enim propter utilitatem sustinentur contractus, qui aliàs nisi cum solemnitate non celebrantur, *l. cum hi 8. §. eam, ff. de transact. l. non minus 14. C. de procurat. l. final. ff. de iur. dor.* Accedit, quia utilitas Ecclesiæ simili alienationi iustam causam præbet, ut in textu antecedenti probavi; ergo si adest utilitatis causa, satis consultum est Ecclesiæ, etiamsi solemnitas non adhibeatur; quod & in alienatione rerum minoris defendit Tiraquel. *ad leges connub. glof. 8. num. 86.* Quare hanc sententiam defendunt plures, quos refert Gilkenius in *ambent. hoc ius, n. 61. C. de sacros. Eccles. Rebuffus in comp. alien. n. 34. Navarrus de reddit. Eccles. num. 17. Malcardus de probat. conclus. 75. Gutierrez lib. 2. prælit. quest. 22. num. 9. & lib. 2. de tutel. cap. 7. num. 12. Rodríguez tom. 1. 99. Regul. quest. 27.* Contrariam tamen sententiam, videlicet etiam iustâ subsistente causâ alienationem rerum Ecclesiæ absque solemnitate factam nullam esse, probant Sarmiento *1. p. de reddit. cap. 2. num. 6. §. 15.* Gilkenius *ubi supra, ex num. 96.* Vincent. à Franchis *decis. 35. Riccius tit. de alienat. decis. 7. num. 3.* Quæ sententia probatur ex *cap. sine excepte. 12. 12. q. 2.* ubi expressè exigitur in alienatione rerum Ecclesiæ, ut facta sit à Prelato ex iusta causa, & simul cum solemnitate, id est, totius Cleri consensu. Idem probatur ex *cap. 1. hoc titul. in 6. ubi tractatus, hoc est solemnitas, desideratur; & in extravag. Ambigua, exigitur causa; unde unum sine alio non sufficit; nam ubi pro forma aliquid desideratur, ejus ommissio actum vitiat, *cap. quia propter 42. de elect.* Facit etiam exemplum minoris; nam si in alienatione prædii papularis causa adfit, decretum autem Prætoris non accedat, inutilis est alienatio, ut resolvit Fachinius *lib. 3. contro. cap. 3.* Hæc ergo opinio reientâ pro solutione earum rationum, quas pro contraria sententia adducebamus, discrimen ita constituendum est. Aut enim alij Ecclesiæ obligantur absque mutua, & reciproca obligatione; & tunc certum est contractum valere; aut alienatio facta fuit cum mutua obligatione; & tunc alienatio non procedente solemnitate nulla est, nisi persistente causâ Ecclesiæ agat ex ea; nam tunc opo exceptionis sustinetur, ne cum alterius iactura Ecclesiæ locupletetur, contra legem nam hoc natura, *ff. de condit. indob. latius prosequuntur Sarmientus & Gilkenius ubi supra.* Eadem quæ de defectu solemnitatis hucusque diximus, procedunt etiam deficiente causa; nam cum pro forma alienationis in vim conditionis desideretur iusta causa, & solemnitas, unâ deficiente actus, corrumpit, *l. si pluribus 129. ff. de verb. obl. Donellus lib. 8. cap. 32. ubi Oivaldus littera Q. docent Gilkenius ubi supra, num. 12.* Duarenus *lib. 7. de sacris eccles. cap. 9.* idemque procedit si causa præcedat, sed fallâ, argumento legis non multum *14. ff. de auctoritat. lit. l. cum verò 26. §. subventum 7. ff. de fideicommiss. libertat.* utroque enim casu alienatio ipso jure nulla est, nec necessarium erit restitutionis remedium, ut voluit Glossa in *summa, 12. quest. 2.**

Circapœnas statutas contra alienantes res Ecclesiæ, sciendum est, quod diversa fuerunt pro temporis varietate statuta. Primò ex constitutione Leonina relata in *dist. 1. subemus 14. C. de sacros. ritus con-Eccles. constitutis*

Ecclesiæ puniuntur huiusmodi alienantes amissione officii obtenti, & compelluntur damnum illarum Ecclesiæ restituere: idem statuitur in cap. nulli 3. cum sequenti, cap. monemus 18. cap. quisquis 19. cap. indigne 21. cum sequenti, 12. quest. 2. cap. nulli 5. hoc tit. & iure antiquo deponerentur Episcopi, qui absque necessitate res Ecclesiæ distrahebant, cap. si quis Episcopus 10. quest. 2. cap. Apostolicas 12. quest. 1. item clerici, aut Abbates, qui sine licentia Episcopi distrahebant res Ecclesiæ, cap. Abbatibus 12. q. 2. Sed Paulus II. in dicta extravagante *Ambitiosa*, hanc dispositionis penam temperavit, excommunicatione inflicta, & post moram in petenda absolutione,

suspensione à regimine propriæ Ecclesiæ imposita; licet quoad has pœnas constitutionem hanc usu receptam non esse moneant Suarez de censuris disp. 23. sect. 6. num. 3. Barbosa de potest. Episcop. alleg. 5. num. 173. Postea novis constitutionibus Pii V. Urbani VIII. Gregorii XIII. & Sixti V. excommunicatio prolata est non solum in alienantes res Ecclesiæ, verum & in consentientes huiusmodi alienationi, absolutione Pontifici reservata, ut eas referens probat Gibalinus in synopsi censur. verba Alienatio: prosequuntur Garcia supra, dub. ultimum. Hurtado dict. tom. 1. de congr. §. 16. & nos aliqua dabimus in cap. 1. de solutionibus.

CAPVT VII.

Alexander III. (a) *VVigorn. Episcopo.*

AD aures. Et infra: Illas verò terras, quæ de sylvis extirpatis sunt (b) arabiles factæ, eis (c) hæreditario iure sub annuo censu poteris concedere tenendas, à quibus ipsas suo, vel parentum suorum labore constiterit fuisse extirpatis, nisi fortè aliis possent ad maiorem tuæ Ecclesiæ utilitatem, cum eodem onere, & labore conferri.

NOTÆ.

(a) *VVigorn.*] Ita etiam legitur in prima collectione, sub hoc tit. cap. 7. Conciliis addit, Paris cap. ad aures; & rectè, quia prior pars huius textus extat in cap. ad aures, de eo qui duxit in matrimonium, in eadem prima collectione, & post Concilium Lateranense p. 6. cap. 15. De Wigornienis Ecclesiæ nonnulla notavimus in cap. 9. de elect.

(b) *Arabiles factæ.*] In quibus agris sterilibus propriæ emphyteutis ratio consistit, quod facile patebit, si huius contractus originem referamus. Sciendum enim est, Romanos Italiâ occupatâ finitimorum agros bello captos partim vendidisse, partim publicasse, civibusque sub tributo modico ad fruendum dedisse. Plutarchus in vita Gracchorum, Appianus lib. 1. de bello civili, ibi: *Agros bello captos, sibi que in perpetuum reservatos, eos quidem qui culti erant, colonis continuo dividebant, vendebant, elocabant; eos verò, qui propter bellum inculti, ac deserti erant, quorum magna erat copia, quia nondum illis vacabat in sortem mittere, auctionabantur, eis que addicebant, qui colere vellem, vectigali imposto in naturam quidem frugum decimâ, reliquorum fructuum quintâ.* Aristoteles etiam lib. 2. econom. ait, Byzantinos exhausto ærario fundos publicos certâ mercede, & pensione locasse; fertiles quidem ad tempus, alios ad perpetuum, ut culturâ meliores evaderent. Et sanè tunc primùm in usum venire cœpit contractus hic, cum agri deserti, atque inculti non facile colonos reperiebant, qui cum impendium magnum in illorum cultura, atque melioratione fecissent, ab iis discedere cogebantur: institutum igitur fuit, ut non ad tempus, sed in perpetuum, vel certè ad tempus longissimum illi agri elocarentur ea lege, ut quamdiu merces solveretur, tamdiu, vel certè ad longissimum tempus, retinerentur. Unde emphyteutis diffinitur *Contractus, quo res immobilis in perpetuum, sive in longum tempus, quoad dominium utile conceditur sub certa*

D. D. Gonzal, in Decretal. Tom. III. Pars I.

pensione præstanda domino directo. Docent, naturam, & leges huius contractus prosequentes, Donellus lib. 9. comment. cap. 14. cum sequenti, Caldas integro tractatu de iure emphyteutico. Jul. Clarus lib. 4. sentent. §. emphyteutis, Bronchorst. centur. 1. assert. 80. cum sequenti Gibalinus p. 2. lib. 4. de usuris. cap. 1. Et an contractus juris gentium, vel civilis sit disputat Mancinus centur. 1. genial. cap. 27. & an sit bonæ fidei, vel stricti juris, quænamque actio ex eo detur, ipse examinat cap. 30. & 31.

(c) *Hæreditario iure.*] Inter alias emphyteutis divisiones ea præcipuè notatur ab Interpretibus, quod alia sit hæreditaria, alia verò familiaris. Hæreditaria est, quæ pro quibuscunque hæredibus, etiam extraneis conceditur: familiaris verò, quæ nullâ factâ mentione hæredum contracta fuit: quare vi concessionis non requirit, ut successores sint hæredes, poteritque filius repudiatâ hæreditate succedere in emphyteuti. De variis formulis, quibus emphyteutis conceditur, agit Molina de iustitia disput. 472. cum sequenti.

COMMENTARIUM.

Difficilis, & merito Interpretibus visâ est præsens Alexandri decisio, dum continet prædia Ecclesiæ in emphyteusim perpetuam dari posse; cum certum sit inter alias alienationis prohibita species, eam referri à sacris canonibus, cap. nulli, hoc tit. dicta extravag. *Ambitiosa*: facitque textus in l. final. C. de rebus alien. dum inter alienationis modos enumerat emphyteuticam concessionem, ibi: *Similique modo servitutes minime imponi, nec emphyteuticos contractum.* Et rectè, nam per hanc concessionem transit in emphyteutam dominium l. 1. C. de iure emphyte. docent Valascus de iure emphyte. quest. 13. 18. & 29. Garcia de expensis cap. 14. à num. 3. Connanus lib. 7. comment. cap. 12. num. 2. Duarenus lib. 1. disp. cap. 14. Gutierrez lib. 2. canonic. cap. 8. num.